

Francesco Saverio Mifsud proti Maltě, rozhodnutí ze dne 29. 1. 2019 - K možnosti nařídít test DNA proti vůli putativního otce pro účely řízení o určení otcovství

Stěžovatel: Francesco Saverio Mifsud

Žalovaný stát: Malta

Číslo stížnosti: 62257/15

Datum: 29.01.2019

Článek Úmluvy: čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: identita jednotlivce, otcovství, právo znát své rodiče, soukromý život, test DNA, určení otcovství

Český právní řád: čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
§ 21 a § 415–426 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
§ 776–784 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

Významnost: 1

K možnosti nařídít test DNA proti vůli putativního otce pro účely řízení o určení otcovství

Autorský komentář:

V předkládané věci Soud neshledal tvrzený zásah do práva na soukromý život chráněný čl. 8 Úmluvy domnělého otce (stěžovatele), který byl spatřován v odběru vzorku DNA pro účely určení otcovství, a to přes nesouhlas domnělého otce. Soud již v minulosti shledal, že odebírání a zadržování buněčného materiálu, stejně jako zkoumání a zadržování DNA profilů odvozených z buněčných vzorků, představuje zásah do práva na respektování soukromého života ve smyslu čl. 8 odst. 1 Úmluvy, ledaže je ospravedlněn jakožto souladný se zákonem, sledující jeden nebo více legitimních cílů tam uvedených a nezbytný v demokratické společnosti pro dosažení daného cíle nebo cílů. Soud v této konkrétní věci shledal splnění všech kritérií vylučujících tvrzený zásah, neboť odebrání vzorků DNA mělo legální podklad v maltském právu, sledovalo legitimní cíl, a sice možnost dcery stěžovatele zjistit informace o své identitě, jakož byla i zajištěna spravedlivá rovnováha mezi konkurujícími zájmy stěžovatele a jeho (domnělé) dcery. Soud kvitoval, že maltský soud (rodinně právní sekce) nařídil provedení testu až poté, co nařídil jednání k projednání námitek stěžovatele vznesených proti návrhům na provedení testu. Poté předložil stěžovatelovy námitky k ústavněprávnímu přezkumu, v jehož rámci byly tyto námitky projednány ve dvou stupních. Bylo shledáno, že zájem domnělé dcery na zjištění, kdo je jejím otcem, převáží v poměrech projednávané věci zájmy stěžovatele. Nadto Soud shledal, že tato rozhodnutí nebyla arbitrární a byla odůvodněna s přihlédnutím k judikatuře Soudu.

Teprve poté, co proběhl ústavněprávní přezkum - zahájený z podnětu stěžovatele - bylo nařízeno provedení testu.

Obezřetnost v přístupu k provedení testů DNA v paternitních (a jistě i maternitních) sporech se zřetelně projevuje i v českém právním prostředí. V nálezu sp. zn. II. ÚS 2964/12 ze dne 9. 12. 2014 Ústavní soud dovodil přípustnou ústavní stížnost i do usnesení o ustanovení znalce ke znaleckému zkoumání spočívajícím ve srovnání DNA rodinných příslušníků pro účely řízení o popření otcovství, zahrnujíc v to výrok, kterým se účastníkům ukládá povinnost podrobit se odběru genetického materiálu. Výsledkem znaleckého zkoumání má totiž být informace, která se bez ohledu na výsledek uvedeného řízení významně dotýká soukromí těchto osob a v závislosti na konkrétních poměrech může vést k významnému a neodvratnému zásahu do jejich rodinných vztahů a citových vazeb, což z hlediska práva na respektování soukromého života podle čl. 8 Úmluvy opodstatňuje závěr o přípustnosti ústavní stížnosti. V nálezové věci byla situace opačná než ve věci projednávané Soudem, neboť ve věci projednávané Ústavním soudem matka i dcera muže popírajícího své otcovství nesouhlasily s odběrem genetického materiálu. Ústavní soud zde mimo jiné uzavřel, že samotná kolize zájmů otce a zájmů dítěte v řízení o popření otcovství může být nakonec odlišně posouzena v odvolacím nebo dovolacím řízení, což by mohlo mít za následek, že předmětné skutkové zjištění (na základě provedeného testu DNA) v konečném důsledku nebude mít průmět do výsledku řízení. Z těchto důvodů by takovýmto usnesením mohlo být porušeno právo účastníků řízení na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i jejich právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 Úmluvy, pokud by povinnost podrobit se předmětnému znaleckému zkoumání byla uložena za situace, kdy by zjevně nemohl být naplněn její účel, jímž je popření otcovství (například v případě, že by jí zjevně bránil zájem nezletilého dítěte). Pro zamezení tohoto následku je nezbytné, aby soud ještě před uložením povinnosti podrobit se odběru genetického materiálu umožnil účastníkům vyjádřit se k návrhu o popření otcovství a aby v příslušném usnesení vysvětlil důvody, pro které se domnívá, že tato povinnost je nezbytná pro rozhodnutí ve věci samé (přesněji řečeno, že nedojde k zamítnutí žaloby z jiného důvodu než toho, že na základě dokazování bylo zjištěno biologické otcovství domnělého otce). Toto rozhodnutí musí být náležitě odůvodněno.

Z porovnání obou rozhodnutí je zřejmé, že rozhodnutí Ústavního soudu předvídavě vyžaduje, aby k provedení testu DNA bylo přistoupeno až tehdy, je-li vyloučena možnost zamítnutí návrhu na popření otcovství z jiných důvodů, například v případě, že popření otcovství by zjevně bránil zájem nezletilého dítěte nebo že by nemohlo dojít k popření pro uplynutí prekluzivní lhůty a taková lhůta by nebyla soudem ve smyslu ustanovení § 792 o. z. prominuta. Jde tak o určitou modifikaci zásady arbitrárního pořádku, která ovládá občanskoprávní soudní řízení, nicméně ta je dotčena již samotnou konstrukcí právní normy, neboť ustanovení § 783 odst. 2 o. z. stanoví domněnku, že otcem je muž, který s matkou dítěte souložil v době, od které neprošlo do narození dítěte méně než sto šedesát a více než tři sta dní, ledaže jeho otcovství vylučují závažné okolnosti. Onou závažnou okolností je právě test DNA, který je kvalitativně způsobilý domněnku otcovství vyvrátit. Musí však být nejdříve prokázáno, že muž považovaný za otce dítěte s jeho matkou v rozhodné době souložil a test DNA vylučující jeho otcovství musí být podroben tzv. vrchnímu dobrozdání, neboť v konečném výsledku ve statusových poměrech musí panovat jistota (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2011, sp. zn. 21 Cdo 693/2010).

SKUTKOVÝ STAV

Dne 25. 12. 2012 podala paní X., té doby ve věku 55 let, žalobu na určení, že stěžovatel, pan Francesco Saverio Mifsud, je jejím otcem a žádala, aby tento údaj byl zanesen do jejího rodného listu. Tvrdila, že od dětství znala identitu svého otce, pravidelně se s ním stýkala a opakovaně po kratší dobu s ním pobývala ve společné domácnosti. Stěžovatel si však nepřál, aby se o jeho dceři dozvěděla jeho rodina a nepřál si být zapsán v rodném listě. To paní X. respektovala, dokud mezi

nimi nedošlo ke sporům, které musely být vyřešeny až v soudním řízení.

V únoru 2013 stěžovatel ve svém podání uvedl, že s určením svého otcovství nesouhlasí a že matka paní X. měla v době početí dcery několik partnerů, není tedy zřejmé, zda je právě on otcem paní X. Téhož dne vedoucí matriky podal návrh na provedení genetického testu za účelem zjištění, zda je stěžovatel otcem X. V květnu téhož roku pak provedení testu DNA navrhla také paní X.

Stěžovatel s provedením testu DNA nesouhlasil a tvrdil, že nařízení takového testu proti jeho vůli by bylo v rozporu s čl. 8 Úmluvy, navrhl proto, aby byl záměr nařídít test DNA podroben ústavněprávnímu přezkumu. Rodinněprávní soud jeho návrhu vyhověl a předložil věc k přezkoumání příslušným orgánům.

V rámci ústavněprávního přezkumu bylo rozhodováno ve dvoustupňovém řízení. Oba soudy shledaly, že v dané věci nebude nařízení testu DNA v rozporu s právem stěžovatele na respektování jeho rodinného života, neboť zájem paní X., která již mnoho let touží po tom, aby bylo postaveno najisto, že je stěžovatel jejím otcem, převáží nad zájmem stěžovatele, aby test DNA nebyl proveden. Soudy přitom shledaly, že stěžovatel nepředložil žádné důvody, pro které by provedení testu bylo porušením čl. 8 Úmluvy.

Na základě výsledku ústavněprávního přezkumu pak rodinněprávní soud nařídil provedení testu DNA. Stěžovatel se následně podrobil testu DNA, který prokázal, že je otcem paní X. Soud na základě provedeného znaleckého dokazování i dalších předložených důkazů rozhodl, že stěžovatel je otcem paní X., a nařídil, aby byl tento údaj zanesen do jejího rodného listu.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

1. TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

2. Stěžovatel si stěžoval, že maltské právo stanoví povinnost poskytnout vzorek DNA pro účely řízení o otcovství a že stanovení takové povinnosti proti jeho vůli vyústilo v porušení čl. 8 Úmluvy, který stanoví:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

3. Vláda tento argument popřela.

4. Přijatelnost

5. Aktivní legitimace paní Margaret Mifsud

6. Pan Mifsud po podání stížnosti zemřel a jeho pozůstalá manželka, paní Mifsud, vyjádřila své přání, aby bylo v řízení pokračováno.

7. Soud ve své judikatuře rozlišuje mezi případy, kdy stěžovatel zemře po podání stížnosti, a mezi případy, kdy zemřel ještě před podáním stížnosti. Pokud stěžovatel zemře až po podání stížnosti, Soud akceptuje, že lze v zásadě pokračovat s jeho příbuzným nebo dědicem, má-li na řízení dostatečný zájem (viz Centrum právních zdrojů v zastoupení Valentina Câmpeanu proti Rumunsku, č. 47848/08, rozsudek velkého senátu ze dne 17. 7. 2014, § 97).

8. S přihlédnutím k okolnostem projednávaného případu Soud akceptuje, že paní Mifsud, manželka a dědička přímé oběti (která podala stížnost před svou smrtí) má legitimní zájem na projednání stížnosti ve jménu stěžovatele. Bude tedy na základě její žádosti pokračovat v projednávání stížnosti. Z praktických důvodů však budeme i nadále označovat pana Mifsud jako stěžovatele v této věci.

9. Další okolnosti
10. Vláda poznamenala, že stěžovatel ve své stížnosti opakovaně odkazoval na čl. 6 Úmluvy; takovou námitku však nevznesl před domácími soudy a je proto nepřijatelná z důvodu nevyčerpání dostupných prostředků obrany. Nadto tato stížnost byla vznesena teprve ve stěžovatelově podání ze dne 6. 4. 2018, a je proto opožděná.
11. Soud konstatuje, že stížnost komunikovaná vládě se týkala výhradně námitek vznesených pod čl. 8 Úmluvy, a proto případ nebude projednáván ve vztahu k čl. 6 Úmluvy jako takovému, tím však není vyloučeno, že budou vzaty v úvahu veškeré argumenty, které mohou být relevantní pro posouzení vytykánych opatření pod čl. 8 Úmluvy.
12. Soud shledává, že stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu ustanovení čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy. Dále uvádí, že není nepřijatelná ani z žádného jiného důvodu. Musí být proto prohlášena za přijatelnou.
13. Ve věci samé
14. Podání stran
15. a) Stěžovatel
16. Stěžovatel ve své stížnosti uvedl, že čl. 100A občanského zákoníku, který odkazuje na čl. 70A stejného zákona, je v rozporu s jeho právy garantovanými čl. 8 Úmluvy. Měl za to, že uvedená právní úprava postrádá kvalitu požadavku zákonnosti, neboť je v rozporu s principem rovnosti zbraní, protože stanoví pro jednu ze stran řízení o příbuzenství povinnost poskytnout důkaz proti sobě samému, a to i přesto, že druhá strana není schopna unést důkazní břemeno, což je v civilním řízení vyžadováno. Tato skutečnost ve spojení s tím, že jde o povinnost, která není předmětem jakéhokoliv individuálního posouzení nebo diskrece domácích soudů, činí dané pravidlo rozporným s vládou práva. Nadto tento zákon neposkytuje právní jistotu, neboť je nepředvídatelný, pokud jde o následky odmítnutí podrobit se genetickému testování. Uvedl, že není zřejmé, zda může být tato osoba přinucena fyzickou silou k poskytnutí potřebného vzorku.
17. Ve svém vyjádření stěžovatel zdůraznil, že připuštění takového důkazu v řízení ohrozilo možnost jeho obrany a bylo zásadním pro výsledek řízení. Tvrdil, že od momentu, kdy byl tento důkaz založen do spisu, nemohl již nadále trvat na svých původních argumentech, aniž by riskoval, že bude stíhán za křivé svědectví podané v civilním řízení. Samotná skutečnost, že byl přinucen podrobit se genetickému testu ihned na počátku řízení, aniž by mu předtím byla dána možnost předložit vlastní důkazy, byla v rozporu s účelem čl. 8 a také čl. 6 Úmluvy. Stěžovatel zdůraznil, že test byl nařízen na počátku řízení - předtím, než soud vůbec vyslechl stěžovatelova tvrzení - v době, kdy ještě nepředložil žádná tvrzení ani důkazy, a v době, kdy ještě nebyly slyšeni žádní účastníci, a dále uváděl, že okolnosti, na které odkazuje Ústavní soud, byly jednostranné a předsudečné ve vztahu k jeho právu na obranu v civilním řízení. Tyto okolnosti jsou o to horší, že nejednoznačné vyznění čl. 100A občanského zákoníku, který uvádí „aniž by tím byly dotčeny jakékoliv důkazy, které mohou být stranami předloženy“ a jehož výsledkem je absolutní nemožnost stěžovatele jakkoliv se v řízení bránit. Má za to, že pokud by byl test nařízen teprve poté, kdy by mu bylo umožněno předložit důkazy, pak by jeho právo na obhajobu bylo zachováno. Za těchto okolností by mohl soudce s ohledem na důkazy dodané oběma stranami rozhodnout, zda je zapotřebí takový test nařídit. Podle jeho názoru byl přinucen, aby předložil důkaz proti sobě samému, a to v rozporu s principem sebeobviňování, a byl tak zbaven práva na obhajobu, zatímco X. byla zcela zbavena zákonného břemena předkládat důkazy na podporu svých civilních tvrzení, což je základním pravidlem dokazování. Na základě výše uvedeného stěžovatel tvrdí, že uvedené opatření nebylo v souladu se zákonem, neboť výsledek aplikace předmětného zákona je sám o sobě problematický, pokud jde o spravedlnost.
18. Stěžovatel dále uvedl, že čl. 100A na první pohled připouští, že má soud diskreci, pokud jde o nařizování testu. Nicméně, je-li čten ve spojení s čl. 70A odst. 2 občanského zákoníku, stává se nařízením testu povinným. S odkazem na rozhodnutí Malone proti Spojenému království (rozsudek ze dne 2. 8. 1984, č. 8691/79) a Silver a ostatní proti Spojenému království

(rozsudek ze dne 25. 3. 1983, č. 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75 a 7136/75) uvedl, že zákon, který připouští diskreci, musí stanovit, v jaké míře je diskrece připuštěna, z čeho stěžovatel dovozuje, že zákon, který výkon diskrece neupravuje, nenaplnuje požadavek zákonnosti.

19. Dále měl za to, že uvedená právní úprava nesleduje žádný legitimní cíl podle čl. 8 odst. 2. Stěžovatel byl toho názoru, že samotná skutečnost, že zákon byl přijat, aby byly naplněny pozitivní závazky státu, neznamená sama o sobě, že jde o opatření přiměřené. Domácí soudy přitom neuvedly žádnou konkrétní důležitou společenskou potřebu, o kterou by se zde jednalo. Podle stěžovatele ve světle okolnosti, že zákon upravoval důkazní břemeno (spočívající v poměrování pravděpodobnosti), nemůže být nařízení testu považováno za „potřebné“, neboť stejného výsledku bylo lze dosáhnout méně restriktivní cestou. Pozitivní závazek státu mohl být naplněn i tehdy, pokud by stát pouze vyzval stranu sporu o příbuzenství, aby se genetickému testu podrobila, nebo pokud by bylo možné vyvozovat závěry z odmítnutí podrobit se testování, což by stěžovateli umožnilo, aby nicméně předložil svou argumentaci.
20. Stěžovatel si také stěžoval na závěry ústavního soudnictví, zejména pak na to, že nebyla detailně posouzena přiměřenost opatření. Byla provedena rozsáhlá analýza, aniž by však bylo provedeno důkladné a správné posouzení vztahu mezi proti sobě stojícími zájmy, které byly ve hře. V této věci se tyto zájmy týkaly základních práv každé ze stran sporu a oba zasluhovaly ochranu. Provedení takového posouzení v rámci ústavního přezkumu bylo ještě důležitější s ohledem na skutečnost, že zákon neumožňoval soudci v řízení o příbuzenství posuzovat před nařízením testu jednotlivé zájmy, které byly ve hře, ledaže by se jednalo o nezletilého. Uvedl, že jakkoliv se domácí soudy odkazovaly na judikaturu Soudu, nepodařilo se jim rozlišit mezi významně odlišnými okolnostmi případů dříve rozhodnutých Soudem a mezi okolnostmi projednávané věci. Dále též uvedl, že věc Cannone proti Francii (rozhodnutí ze dne 2. 6. 2015, č. 22037/13), na niž vláda odkazuje, nelze připodobňovat k projednávanému případu, neboť v citovaném případě pan Cannone odmítl test podstoupit.
21. b) Vláda
22. Vláda připouští, že povinné podrobení se odebrání genetického vzorku během řízení o otcovství může představovat zásah do práva stěžovatelů podle čl. 8, nicméně argumentovala, že takový zásah je opodstatněný. Zároveň však uvedla, že v projednávané věci nedošlo ani k zásahu, neboť stěžovatel neprokázal, že by byl negativně dotčen provedeným testováním. Uvedla, že jakkoliv bylo na základě testu DNA určeno otcovství, stěžovatel žije i nadále se svou rodinou v zahraničí.
23. Vláda tvrdila, že opatření mělo základ v domácím právu, konkrétně v čl. 100A občanského zákoníku, který připouštěl, aby strany v řízení předkládaly také další důkazy. Ustanovení bylo jednoznačné a neponechávalo prostor pro žádné pochybnosti o tom, zda soud může takový test nařídit. Článek 70A byl pak ještě jednoznačnější, neboť poskytoval podrobný popis procesu, který má být následován, a také stanovil možnost odvolání.
24. Vláda uvedla, že Soud již v mnoha věcech shledal, že právo na identitu (které zahrnuje též právo jedince znát své rodiče) je integrální součástí soukromého života a že stát musí disponovat vhodným a adekvátním mechanismem, aby bylo možné rodičovství s jistotou zjistit. Odkazovala se přitom na případ Mikulić proti Chorvatsku (rozsudek ze dne 7. 2. 2002, č. 53176/99), na případ Jäggi proti Švýcarsku (rozsudek ze dne 13. 7. 2006, č. 58757/00) a na případ Pascaud proti Francii (rozsudek ze dne 16. 6. 2011, č. 19535/08). Podle vlády tedy bylo dané opatření nezbytné pro určení otcovství k X, neboť X měla zásadní zájem chráněný Úmluvou na získání informací, které by jí umožnily dozvědět se pravdu o důležitém aspektu své identity. Podle maltského práva občanský zákoník zavazoval otce, aby poskytl test DNA k zajištění práv X. Domácí soudy měly nicméně diskreční oprávnění posoudit, zda je nařízení testu v nejlepším zájmu dítěte. To jim umožňovalo posuzovat každý případ podle jeho okolností a zajistit spravedlivou rovnováhu mezi protichůdnými zájmy. Vláda se odkazovala na případ Cannone (cit. výše).

25. Vláda dále tvrdila, že stěžovatel měl možnost předkládat další důkazy a vyvracet tvrzení. Dále též poznamenala, že ve svém rozsudku ze dne 21. 6. 2007 domácí soudy zkoumaly veškeré předložené důkazy, a to včetně genetického testu, ale také včetně svědectví, z nějž vyplynulo, že stěžovatel se svou rodinou se s X a její rodinou setkali a že stěžovatel pomáhal X a její rodině, když se usazovali na Maltě i ve Spojeném království. Stěžovatel si byl vědom skutečnosti, že je otcem X a při několika příležitostech s ní a její rodinou také bydlel. Z toho plyne, že domácí soudy své závěry založily na celé řadě důkazů, stejně jako tomu bylo ve věci Cannone (cit. výše).
26. Vláda dále uvedla, že stěžovatel mohl zpochybnit test DNA předložením dalšího posudku. Skutečnost, že test DNA byl nařízen ve fázi řízení, kdy byly shromažďovány důkazy, neznamená, že by stěžovatel nemohl předložit žádné důkazy na podporu svých tvrzení. Naopak, pokud by test DNA vyšel negativně, byl by to nejlepší způsob, jak by stěžovatel mohl zpochybnit své otcovství. Samotná skutečnost, že výsledek testu neodpovídá jeho tvrzení, neznamená, že byla porušena jeho práva. Nadto se stěžovatel mohl odvolat proti rozhodnutí, jímž bylo provedení testu nařízeno, jak je stanoveno v čl. 70A odst. 5 občanského zákoníku, což však neučinil.
27. Posouzení Soudem
28. a) Obecné principy
29. Soud již v minulosti shledal, že odebírání a zadržování buněčného materiálu stejně jako zkoumání a zadržování DNA profilů odvozených z buněčných vzorků představuje zásah do práva na respektování soukromého života ve smyslu čl. 8 odst. 1 Úmluvy (viz S. a Marper proti Spojenému Království, rozsudek velkého senátu ze dne 4. 12. 2008, č. 30562/04 a 30566/04, § 71a 77).
30. Takový zásah je porušením čl. 8 Úmluvy, ledaže může být ospravedlněn v souladu s odstavcem 2 jakožto souladný se zákonem, sledující jeden nebo více legitimních cílů tam uvedených a nezbytný v demokratické společnosti pro dosažení daného cíle nebo cílů (viz Perruzo a Martends proti Německu, rozhodnutí ze dne 4. 6. 2013, č. 7841/08, § 34).
31. Jakkoliv primárním cílem čl. 8 je ochrana jednotlivce před arbitrárními zásahy ze strany veřejných orgánů, mohou existovat také pozitivní závazky, které jsou inherentní součástí respektování soukromého a rodinného života. Takové pozitivní závazky mohou zahrnovat povinnost přijetí opatření k zajištění respektování soukromého života i ve sféře vztahů mezi jednotlivci navzájem (viz Mikulić, cit. výše, § 57 a S. H. a ostatní proti Rakousku, rozsudek velkého senátu ze dne 3. 11. 2011, č. 57813/00, § 87). Nadto respekt k soukromému životu vyžaduje, aby všichni měli možnost zjistit detaily o své identitě lidského jedince; právo jednotlivce na takové informace je důležité z toho důvodu, že takové informace jsou zásadní pro formování osobnosti. To zahrnuje také informace nezbytné pro odhalení pravdy o důležitých aspektech identity jednotlivce, například identity rodičů člověka (viz například Čalin a ostatní proti Rumunsku, rozsudek ze dne 19. 7. 2016, č. 25057/11, 34739/11 a 20316/12, § 83 a tam citovaná judikatura).
32. Soud již v minulosti shledal porušení čl. 8 v případech, kdy domácí systém nestanovil žádná opatření, která by umožňovala soudu zajistit, že se putativní otec podrobí nařízenému genetickému testování (viz A. M. M proti Rumunsku, rozsudek ze dne 14. 2. 2012, č. 2151/10, § 61 a Mikulić, cit. výše, § 61), nebo nestanovil žádné následky nepodrobení se takovému nařízení (ibid). Nicméně jakkoliv Soud je toho názoru, že putativní synové a dcery mají zásadní zájem chráněný Úmluvou na obdržení informací nezbytných k odhalení pravdy o důležitých aspektech jejich osobní identity, zároveň shledal, že je třeba mít na paměti ochranu třetích osob (v této věci stěžovatele), která může vylučovat, aby byly tyto osoby nuceny k podstoupení zdravotních testů (viz Mikulić, cit. výše, § 64 a Pascaud, cit. výše, § 62).
33. Nicméně ve věci Pascaud (cit. výše, § 63–69) Soud shledal, že ochrana zájmů putativního otce nepostačí sama o sobě k odeprání práv zakotvených čl. 8 putativní dceři. V citované věci bylo shledáno porušení čl. 8 za situace, kdy domácí soudy odmítly výsledky testů DNA (na základě

procesní chyby - konkrétně nedostatku explicitního souhlasu poskytovatele vzorku).

34. Ve věci Tsvetelin Petkov proti Bulharsku (rozsudek ze dne 15. 7. 2014, č. 2641/06, § 55), v níž byl stěžovatel určen otcem dítěte v řízení, jehož se neúčastnil, a tedy aniž by byl proveden test DNA, Soud shledal, že test DNA byl vědeckou metodou dostupnou v době rozhodování, způsobilou spolehlivě určit otcovství k dítěti a mající důkazní sílu, která převáží jakékoliv jiné důkazy, které mohou být stranami předloženy k prokázání nebo vyvrácení biologického příbuzenství. Z toho vyplývá, že pokud by stěžovatel dostal možnost zúčastnit se řízení, mohl by podstoupit test DNA, který by spolehlivě prokázal, zda je otcem dítěte. To by bylo v zájmu všech zúčastněných stran. Proto jeho neúčast na řízení byla shledána rozpornou s čl. 8 Úmluvy. Z toho plyne, že také v paternitních sporech musí Soud posuzovat, zda byl rozhodovací proces jako celek spravedlivý a zda zaručoval stěžovateli dostatečnou ochranu jeho zájmů chráněných čl. 8 (viz Ahrens proti Německu, rozsudek ze dne 22. 3. 2012, č. 45071/09, § 40; Kautzor proti Německu, rozsudek ze dne 22. 3. 2012, č. 23338/09, § 80; a Tsvetelin Petkov, cit. výše, § 49 a násl.).
35. V kontextu případů týkajících se lhůt pro zahájení paternitních řízení Soud uznal, že putativní otec má zájem na ochraně před tvrzeními, která se týkají doby dávno minulé, a kromě protichůdných zájmů putativního otce a dítěte jsou ve hře také další zájmy, zejména zájmy rodiny putativního otce a zájem na právní jistotě (viz Laakso proti Finsku, rozsudek ze dne 15. 1. 2013, č. 7361/05, §46; viz též Konstantinidis proti Řecku, rozsudek ze dne 3. 4. 2014, č. 58809/09, § 52). Nicméně v kontextu DNA testování v paternitních řízeních Soud shledal, že zájem jednotlivce na zjištění, kdo jsou jeho rodiče, s věkem nezmizí, ale právě naopak (viz Pascuad, cit. výše, § 65 a Jäggi, cit. výše, § 40).
36. b) Aplikace principů v projednávané věci
37. Pokud jde o okolnosti projednávaného případu, Soud shledává, že nařízení podřídít se testu DNA a samotné provedení testování i přes stěžovatelovy námítky je zásahem do stěžovatelova soukromého života (viz, a contrario, Cakicisoy a ostatní proti Kypru, rozhodnutí ze dne 23. 9. 20147, č. 6523/12, § 51, kde soud shledal, že nedošlo k zásahu za situace, kdy stěžovatelé dobrovolně udělili souhlas s odebráním vzorků).
38. Pokud jde o to, zda bylo opatření v souladu se zákonem, Soud připomíná, že podle jeho ustálené judikatury vyžaduje pojem „v souladu se zákonem“, aby mělo vytýkané opatření základ v národním právu, a odkazuje také na kvalitu předmětného zákona, přičemž je vyžadováno, aby byl přístupný těm, kterých se dotýká, a předvídatelný, pokud jde o jeho následky (viz Rotaru proti Rumunsku, rozsudek velkého senátu ze dne 4. 5. 2000, č. 28341/95, § 52).
39. Stěžovatel tvrdil, že opatření nebylo nařízeno v souladu se zákonem patřičné kvality (viz § 44 výše), neboť ten i) byl v rozporu s principem rovnosti zbraní, pokud ukládal jedné straně paternitních řízení, aby předložila důkazy ve svůj neprospěch, a to i za situace, kdy druhá strana nebyla schopna unést důkazní břemeno, ii) opatření bylo povinné a nebylo tedy předmětem posouzení nebo diskrece domácích soudů a iii) zákon byl nepředvídatelný, pokud jde o následky odmítnutí podrobit se testování.
40. Soud poznamenává, že není sporu o tom, že zásah byl nařízen na základě čl. 100A občanského zákoníku. Soud je toho názoru, že další sporné otázky týkající se zákonnosti opatření, tedy otázky důsledků opatření pro řízení, automatická povaha pravidla a tvrzená nepředvídatelnost v některých případech, se úzce pojí s problematikou proporcionality a musí být proto zkoumaný jako jeden z jejích aspektů podle odstavce 2 čl. 8 (viz obdobně Maskhadova a ostatní proti Rusku, rozsudek z 6. 6. 2013, č. 18071/15, § 216; T. P. a K. M. proti Spojenému království, rozsudek velkého senátu ze dne 10. 5. 2001, č. 28945/95, § 72 a Chapman proti Spojenému království, rozsudek velkého senátu ze dne 18. 1. 2001, č. 27238/95, § 92). Aniž by tím bylo dotčeno posouzení těchto okolností, Soud je přesvědčen, že napadené opatření bylo „v souladu se zákonem“ ve smyslu čl. 8 Úmluvy.
41. Soud má dále za to, že opatření sledovalo legitimní cíl - konkrétně ochranu práv a svobod

ostatních, v projednávané věci práv a svobod X. Jak uvedl Ústavní soud v projednávané věci, podle judikatury Soudu vyžaduje respektování soukromého života, aby měl každý možnost zjistit informace o své identitě, a právo jednotlivce na takové informace je důležité proto, neboť má zásadní důsledky pro formování osobnosti jedince. To zahrnuje i právo na informace potřebné pro odhalení pravdy o důležitých aspektech identity jedince, mezi které patří i identity rodičů jedince (viz například Čálin a ostatní, cit. výše, § 83). Pokud stát tedy upravil uvedené testování, pokoušel se tak naplnit svůj pozitivní závazek vůči X.

42. Soud musí nicméně dále posoudit, zda došlo k dosažení spravedlivé rovnováhy ve světle stěžovatelových práv podle čl. 8.
43. Pokud jde o stěžovatelovu kritiku zákona, Soud nejprve poznamenává, že pokud jde o konkrétní případy, není obvykle jeho rolí abstraktně přezkoumávat legislativu nebo konkrétní praxi. Musí se v co nejvyšší možné míře, aniž by však ztratil ze zřetele celkový kontext, omezit na přezkoumávání otázek, které byly nastoleny v rámci projednávané věci. V této věci tak není úkolem Soudu provést abstraktní přezkum slčitelnosti předmětného zákona s Úmluvou, ale pouze stanovit, jaký byl následek zásahu do stěžovatelova soukromého života v konkrétní věci (viz Maskhadova a ostatní, cit. výše, § 227; a Nejdet Şahin a Perihan Şahin proti Turecku, rozsudek velkého senátu ze dne 20. 10. 2011, č. 13279/05, § 69–70).
44. V projednávané věci si stěžovatel stěžuje na to, že předmětný zákon nerespektuje princip rovnosti zbraní, a to jak z důvodu načasování nařízení testování, tak i z důvodu váhy, která je takovému důkazu přiznávána.
45. Soud nemůže souhlasit s tvrzením stěžovatele, že byl test nařízen v době, kdy stěžovatel ještě nemohl předkládat žádné důkazy. Soud poznamenává, že vedoucí matriky navrhl nařízení předmětného testu dne 11. 2. 2013. Stejný návrh podala dne 13. 5. 2013 také X., poté co předložila ostatní důkazy. V té době již stěžovatel podal svou repliku a přednesl svou obranu – neexistovala žádná procesní překážka, pro kterou by stěžovatel nemohl předkládat prohlášení nebo důkazy. Nešlo tedy o případ, kdy by neměl stěžovatel možnost předkládat důkazy. Stěžovatel dne 22. 5. 2013 podal námitku proti nařízenému testování a o několik dní později byl slyšen. Je zřejmé, že obě strany řízení měly stejnou možnost předkládat soudu (jeho rodinně právní sekci) důkazy na podporu svých tvrzení. Nadto v projednávané věci soud (rodinně právní sekce) odmítl nařídít testování v této fázi řízení, a to s ohledem na stěžovatelovy argumenty a jeho žádost, aby byla věc předložena k ústavněprávnímu přezkumu, které bylo navíc vyhověno. Soud (rodinně právní sekce) tedy nařídil test teprve poté, co proběhl ústavněprávní přezkum na dvou stupních (dne 18. 10. 2015), a jak uvádí vláda (viz § 53 výše) a jak plyne také ze skutkových okolností případu (viz § 29 výše), i v této fázi řízení mohl stěžovatel stále předkládat další důkazy nebo zpochybnit provedený test.
46. Stěžovatel si dále stěžovatel na váhu, která je takovému důkazu přikládána, a na jeho „sebeobviňující“ povahu. Soud nejprve připomíná, že test DNA je vědeckou metodou dostupnou (v rozhodné době – počátkem roku 2000 – i dnes) ke spolehlivému stanovení otcovství k dítěti a důkazní hodnota takového testu významně převyšuje ostatní důkazy předkládané stranami za účelem prokázání či vyvrácení biologického příbuzenství (viz Tsvetelin Petkov, cit. výše, § 55). Soud shledává, že tato skutečnost sama o sobě nepodrývá práva stran řízení; zásadní je, že strany mají možnost se osobně účastnit soudního řízení (viz, implicitně, Tsvetelin Petkov, cit. výše, § 55). V projednávané věci měl stěžovatel možnost být osobně účasten a stejně tak měl možnost předkládat důkazy a klást dotazy svědkům, sám se však rozhodl být na jednáních zastoupen právníkem, kterého si zvolil (viz, a contrario, Tsvetelin Petkov, cit. výše, § 12, kde se stěžovatel neúčastnil řízení, nebyl informován o vyhlášení rozhodnutí a rozhodnutí nepodat odvolání za něj učinil advokát ex offio). V projednávané věci tedy nelze říct, že by stěžovatel nebyl zapojen do rozhodovacího procesu v dostatečné míře na to, aby byly ochráněny jeho zájmy.
47. Zadruhé Soud uvádí, že pokud jde o trestní věci, čl. 8 Úmluvy jako takový nevyklučuje využití medicínských prostředků pro účely dokazování proti vůli podezřelého nebo svědka (viz Jalloh

proti Německu, rozsudek velkého senátu ze dne 10. 7. 2006, č. 54810/00, § 70; a Caruana proti Maltě, rozhodnutí ze dne 15. 5. 2018, č. 41079/16). Předního významu je skutečnost, že opatření je v souladu s relevantními požadavky plynoucími z Úmluvy (ibid). Užití takových metod tedy není ani v případě civilního řízení samo o sobě v rozporu s vládou práva a spravedlností. Soud uvádí, že v takových případech je zásadní legitimní cíl a že v projednávané věci bylo vytýkané opatření přijato za účelem naplnění pozitivních závazků státu plynoucích vůči X z čl. 8 Úmluvy.

48. Stěžovatel dále tvrdil, že soud musel nařídít provedení testu a zákon nespécifikoval důsledky, které by mělo odmítnutí podstoupit takový test.
49. Soud v první řadě připomíná, že je na národních orgánech, zejména pak soudech, aby interpretovaly a aplikovaly domácí právo. Není rolí Soudu, aby interpretoval národní právo, ani aby se vyjadřoval ke vhodnosti metod, které byly zvoleny zákonodárcem toho kterého státu pro regulaci určité oblasti. Jeho úkol je omezen na posouzení, zda zvolené metody a důsledky, které mají, jsou v souladu s Úmluvou (Leyla Şahin proti Turecku, rozsudek velkého senátu ze dne 10. 11. 2005, č. 44774/98, § 98; a Magyar Helsinki Bizottság proti Maďarsku, rozsudek velkého senátu ze dne 8. 11. 2016, č. 18030/11, § 184). Soud uvádí, že podle čl. 100A soud „může“ nařídít provedení testu. Nicméně, je-li tento článek vykládán ve spojení s čl. 70A, může se zdát, že soudy nedisponují žádným diskrečním oprávněním, pokud jde o to, zda test nařídí nebo nikoliv, ledaže jde o případ nezletilých. Ústavní soud v této věci připustil, že v určitých případech mohou vznikat pochybnosti o slučitelnosti takového opatření s Úmluvou. Je tedy pravdou, že podle doslovného znění se zdá, že opatření musí být nařízeno; Soud má nicméně za to, že v praxi by soudy takové opatření nenařídily bez přihlídnutí k dalším okolnostem, zejména pak bez ohledu na to, zda je zde případ prima facie. Obdobně též Soud nemůže ignorovat skutečnost, že poté, co je opatření nařízeno, lze se proti tomuto rozhodnutí odvolat. Soud připouští, že rozsah přezkumu na základě takového odvolání nebyl předmětem tohoto řízení a je tedy nejasné, zda by soud, který odvolání projednává, mohl provést vyvažování zájmů, což by poskytlo relevantní procesní záruky za okolností obdobných jako v projednávané věci. Nicméně, jakkoliv by možná bylo vhodné předmětnou legislativu ještě doladit, Soud se omezí na to, jak byla aplikována v projednávané věci.
50. Jak bylo výše uvedeno, v projednávané věci soud (rodinněprávní sekce) nenařídil provedení testu ihned poté, co mu to bylo navrženo. Namísto toho nařídil jednání k projednání námitek stěžovatele vznesených proti návrhům na provedení testu. Poté, co si vyslechl argumenty obou stran, dospěl k závěru, že námítka stěžovatele nejsou povrchní ani obstrukční a předložil stěžovatelovy námítka k ústavněprávnímu přezkumu, v jehož rámci byly tyto námítka projednány ve dvou stupních. Bylo shledáno, že zájem X. na zjištění, kdo je jejím otcem, převáží v poměrech projednávané věci zájmy stěžovatele (viz § 24 a 25 výše). Nadto Soud shledává, že tato rozhodnutí nebyla arbitrární a byla odůvodněna s přihlídnutí k judikatuře Soudu. Teprve poté, co proběhl ústavněprávní přezkum – zahájený z podnětu stěžovatele – bylo nařízeno provedení testu. Šlo tedy o prostředek, který měl stěžovatel k dispozici (neboť podle maltského práva si může jednotlivec stěžovat na porušení Úmluvy, ke kterým má teprve dojít) a který také využil, a to s plnou znalostí svých procesních práv a dostupných záruk na národní úrovni. Jakkoliv se tedy popsání procesu může jevit jako těžkopádný (a to jak z pohledu účastníků řízení, tak i z pohledu systému soudnictví) a nezbytně vede k prodloužení řízení, nelze uzavřít, že by nesloužil svému účelu, kterým je přezkoumání jednotlivých zájmů, které jsou ve hře, a ke zjištění, zda by nařízení testu bylo v rozporu s právy stěžovatele podle čl. 8. Je tedy zřejmé, že v projednávané věci nedošlo k nařízení testu automaticky.
51. Z toho plyne, že v poměrech projednávané věci soud (rodinněprávní sekce) nařídil uvedené opatření na základě podání účastníků řízení, ale také na základě dvou rozsudků vydaných v rámci ústavněprávního přezkumu, v jehož rámci došlo k poměrování zájmů účastníka, který se měl testu podrobit, i X, která provedení testu navrhla. Z tohoto důvodu Soud shledává, že rozhodovací proces jako celek byl spravedlivý a stěžovatel měl k dispozici dostatečné záruky k

ochraně svých zájmů chráněných čl. 8 Úmluvy. Ve shodě s vlastní výše citovanou judikaturou dospěl Soud k závěru, že opatření bylo nezbytné v demokratické společnosti pro ochranu práv X.

52. Konečně stěžovatel tvrdil, že důsledky odmítnutí podrobit se testu byly nepředvídatelné. Soud nicméně uvádí, že stěžovatel se podřídil rozhodnutí o nařízení testu několik dní poté, co bylo vydáno. Stěžovatel netvrdil, že by byl vzorek odebrán v rozporu s relevantními pravidly (viz, a contrario, Yuriy Volkov proti Ukrajině, rozsudek ze dne 19. 12. 2013, č. 45872/06, § 87) nebo za použití excesivní síly. Ve světle skutečnosti, že se stěžovatel podrobil nařízení, nelze shledat, že by byl obětí jakýchkoliv nepředvídatelných následků, neboť tyto se v jeho věci neaplikovaly.
53. Závěrem Soud shledává, že v projednávané věci soudy, které vydaly nařízení, že se stěžovatel musí podrobit testu DNA poté, co bylo provedeno vážení zájmů, které jsou ve hře, a to v rámci řízení, jehož se stěžovatel účastnil prostřednictvím zvoleného právního zástupce a v jehož rámci byla respektována procesní práva stěžovatele do stejné míry jako práva protistrany, našly spravedlivou rovnováhu mezi zájmem X. na tom, aby zjistila, kdo je jejím otcem, a zájmem stěžovatele nepodstoupit test DNA.
54. Nedošlo tedy k porušení čl. 8.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Rozhoduje, že dědička pana Mifsud, paní Margaret Mifsud, může pokračovat v řízení o jeho stížnosti;
2. Prohlašuje stížnost za přijatelnou;
3. Rozhoduje, že nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

(Zpracoval JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D. a Mgr. Martina Grochová, Ph.D.)